

Dzień Organizacji Narodów Zjednoczonych oraz Światowy Dzień Informacji na temat Rozwoju

Organizacja Narodów Zjednoczonych powstała po II wojnie światowej. W tym roku obchodzi swoje 75-lecie. Ze względu na fakt, że **24 października obchodzimy Dzień Organizacji Narodów Zjednoczonych**, postanowiliśmy przekazać kilka ciekawych informacji dotyczących ONZ i prowadzonych przez tę organizację działań.

24 października 1945 r. weszła w życie Karta Narodów Zjednoczonych. Karta ta jest wielostronną umową międzynarodową, czasem nazywaną konstytucją Organizacji Narodów Zjednoczonych właśnie ze względu na fakt, że powołała ona do życia i określiła ustrój ONZ.

Karta została podpisana 26 czerwca 1945 r. w San Francisco przez 50 z 51 krajów członkowskich (Polska podpisała ją 16 października 1945 r.) i weszła w życie 24 października tego samego roku, po ratyfikowaniu jej (wedle artykułu 110) przez pięć krajów założycielskich, czyli Chiny, Francję, Stany Zjednoczone, Wielką Brytanię i Związek Radziecki oraz większość sygnatariuszy. Kraje podpisujące Kartę zobowiązują się do przestrzegania jej postanowień jako prawa międzynarodowego.

Dzień 24 października ustanowiono Dniem Narodów Zjednoczonych w 1947 roku, natomiast rezolucją z 1971 roku Zgromadzenie Ogólne ONZ zaleciło państwom członkowskim, aby uznały ten dzień za święto państwowe. Było to zalecenie i w różnoraki sposób różne kraje świętują. Przykładowo w Danii, Finlandii i Szwecji jest to Dzień Flagi, czyli wraz z flagą narodową wywieszana jest flaga ONZ. Dodatkowo, w Szwecji pieczone jest specjalne ciasto FN-bakelse. Na Kostaryce dzień 24 października jest świętem narodowym, a w Stanach Zjednoczonych prezydent wygłasza tego dnia specjalne orędzie.

Nasuwa się pytanie: w jakim celu ustanowiono Dzień Narodów Zjednoczonych? Głównie po to, by dyskutować i informować o tym, co udało się osiągnąć na drodze do realizacji celów ONZ. Wyjaśnijmy więc szczegółowo czym zajmuje się Organizacja Narodów Zjednoczonych i kto jest jej członkiem.

Jako swe główne cele działania ONZ określa: utrzymanie międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa, organizowanie wszechstronnej współpracy i popieranie rozwoju przyjaznych stosunków między państwami, wspieranie rozwoju społecznego, gospodarczego, kulturalnego i humanitarnego oraz harmonizowanie działań państw w tych zakresach. Bardzo istotne jest również działanie na rzecz przestrzegania praw człowieka i podstawowych wolności.

ONZ liczy obecnie 193 członków. Do Organizacji nie należy Watykan, który jednak współpracuje z ONZ i uczestniczy w niektórych dziedzinach jej aktywności, a także kraje o spornym statusie politycznym, np. Tajwan, Sahara Zachodnia lub te, które są niezupełnie suwerenne.

Jest wiele zasad, którymi Organizacja Narodów Zjednoczonych się kieruje. Są to:

- suwerenność i równość państw członkowskich oraz brak interwencji w ich sprawy wewnętrzne,
- wykonywanie w dobrej wierze zobowiązań wynikających z Karty Narodów Zjednoczonych i in. źródeł prawa międzynarodowego,
- pokojowe rozstrzyganie sporów,
- powstrzymywanie się przez państwa od groźby lub użycia siły,
- współdziałanie w akcjach ONZ,
- zapewnianie, aby również państwa nie należące do ONZ nie naruszały pokoju.

Organizacja Narodów Zjednoczonych posiada międzynarodową zdolność prawną i podmiotowość prawnomiędzynarodową. Główna kwatera Organizacji znajduje się w Nowym Jorku, natomiast pozostałe siedziby mieszczą się w Genewie, Wiedniu i kenijskim Nairobi. ONZ finansowana jest z budżetu, który pochodzi ze składek państw członkowskich, ustalanych na podstawie ich wskaźników ekonomicznych; najwięcej — 25% budżetu — wpłacają USA. Organizacja ma własny emblemat i flagę, a językami oficjalnymi są: angielski, arabski, chiński, francuski, hiszpański i rosyjski. Przedstawiciele państw przy ONZ oraz jej urzędnicy korzystają z immunitetu.

Organizacja Narodów Zjednoczonych znajduje się w centrum wysiłków zmierzających do rozwiązania głównych problemów stojących przed ludzkością. W tym celu ponad 30 stowarzyszonych organizacji, funduszy i programów współpracuje ze sobą i podejmuje różne działania. Jednostki te tworzą System Narodów Zjednoczonych.

Rodzina Narodów Zjednoczonych składa się z sześciu głównych organów:

- 1) Zgromadzenie Ogólne,
- 2) Rada Bezpieczeństwa,
- 3) Sekretariat,
- 4) Rada Gospodarcza i Społeczna,
- 5) Rada Powiernicza,
- 6) Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości.

W skład Systemu Narodów Zjednoczonych wchodzi także:

1. **Programy i fundusze**, które skupiają się na rozwoju, zdrowiu, pomocy humanitarnej oraz ochronie praw człowieka. Są to np.:
  - Fundusz Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci (UNICEF),
  - Program Narodów Zjednoczonych do spraw Rozwoju (UNDP),
  - Światowy Program Żywnościowy (WFP).
2. **Agendy (agencje) wyspecjalizowane**, które zajmują się problemami politycznymi, gospodarczymi, społecznymi czy środowiskiem naturalnym. Są one połączone z Organizacją Narodów Zjednoczonych specjalnymi porozumieniami. Są nimi m.in.:
  - Międzynarodowa Organizacja Pracy (ILO),
  - Organizacja Narodów Zjednoczonych ds. Wyżywienia i Rolnictwa (FAO),
  - Organizacja Narodów Zjednoczonych ds. Oświaty, Nauki i Kultury (UNESCO),
  - Światowa Organizacja Zdrowia (WHO).

Wszystkie organizacje Narodów Zjednoczonych (fundusze, programy, agendy wyspecjalizowane) są oddzielnymi i autonomicznymi ciałami. Mają one własne władze, budżety, a często nawet statuty. Przedkładają raporty na temat swojej działalności Zgromadzeniu Ogólnemu ONZ lub Radzie Gospodarczej i Społecznej.

Organizacja Narodów Zjednoczonych jest głównie kojarzona z działaniami pokojowymi, rozwiązywaniem konfliktów i pomocą humanitarną. Działa w wielu sektorach, np. w ramach **utrzymywania pokoju na świecie**, wysyła 120 tys. osób jako siły pokojowe na 4 kontynenty. ONZ **realizuje działania ratujące życie**:

- dostarcza żywność 90 mln ludzi w 73 krajach,
- zapewnia szczepienia 58 proc. dzieci na świecie, ratując w ten sposób co roku 2,5 mln ludzi,
- działa na rzecz zdrowia matek, chroniąc 30 mln kobiet rocznie,
- pomaga ponad 36 mln uchodźców i ludziom uciekającym przed wojną, głodem lub prześladowaniami,
- mobilizuje pomoc humanitarną o wartości 12,4 mld dolarów, pomagając ludziom w kryzysowych sytuacjach.

Organizacja **mocno wspiera ochronę środowiska**:

- wspomaga walkę ze zmianami klimatu,
- stoi na czele kampanii na rzecz rezygnacji ze stosowania paliw łożyskowych w ponad 100 krajach.

ONZ, **dbając o prawa człowieka**, promuje demokrację, pomagając organizować wybory w ok. 30 krajach rocznie. Chroni i propaguje prawa człowieka poprzez działania w terenie, a także przez 80 traktatów i deklaracji.

W ramach zwalczania **ubóstwa** Organizacja Narodów Zjednoczonych przez ostatnie 30 lat pomogła 370 mln ubogich mieszkańców z terenów wiejskich osiągnąć wyższy standard życia.

Narody Zjednoczone swoje 75-lecie obchodzą pod hasłem "Przyszłość, jakiej chcemy, Organizacja Narodów Zjednoczonych, której potrzebujemy". We wrześniu odbyły się uroczystości jubileuszowe. Otwierając je przewodniczący Zgromadzenia Ogólnego Volkan Bozkir z Turcji deklaratywnie zaangażował organizację na rzecz multilateralizmu, podkreślając, że nie jest to opcją, ale koniecznością, gdyż dzięki temu działania są lepsze i bardziej ekologiczne. Również sekretarz generalny ONZ Antonio Guterres w swoim wystąpieniu mówił o potrzebie integracyjnego multilateralizmu, opartego na społeczeństwie obywatelskim, miastach, przedsiębiorstwach, władzach lokalnych. Wielokrotnie podczas wystąpień podkreślano także rolę młodzieży w procesach poprawy zarządzania światem. Podczas spotkań zgromadzeni delegaci mówili o obecnej sytuacji epidemiologicznej oraz o tym, jakie wyzwania jawią się przed ONZ. Według Narodów Zjednoczonych pandemia koronawirusa podkreśliła potrzebę współpracy międzynarodowej, której celem jest opracowanie, wyprodukowanie i dystrybucja szczepionki w taki sposób, aby skorzystały z tego wszystkie kraje, bogate i biedne.

Wracając do samej daty - **24 października** - warto dodać, że obchodzimy wtedy także **Światowy Dzień Informacji na temat Rozwoju**. Święto to ściśle wiąże się z ONZ, gdyż zostało ono ustanowione rezolucją 3038 przez Zgromadzenie Ogólne w 1972 roku. Celem obchodów Dnia jest zwrócenie uwagi społeczeństw i opinii publicznej na problemy rozwoju społeczno-gospodarczego i potrzebę zacieśnienia międzynarodowej współpracy na rzecz ich pokonywania.

Działalność Organizacji Narodów Zjednoczonych dla niektórych z nas być może jest mało namacalna, ale warto mieć świadomość, że Organizacja dostarcza środków pomagających rozwiązywać konflikty międzynarodowe i formułować wytyczne polityczne w kwestiach dotyczących każdego z nas. W obecnych burzliwych czasach, Karta Narodów Zjednoczonych powinna być moralnym odnośnikiem i warto, byśmy doceniali wszelkie starania ONZ, koncentrujące się na rzeczywistych problemach ludzkich.

Anna Batycka-Bartkowiak

Źródła:

Ośrodek Informacji ONZ w Warszawie <http://www.unic.un.org.pl/>

<https://europa.eu/>

<https://stat.gov.pl/>

<https://www.gov.pl>

<https://www.pap.pl>

Encyklopedia PWN